

LOGOPEDIJA

Miloš Sovak, Prag, 1966. god. Izdanje Statní pedagogické nakladatelství.
Strana 291.

Češka pedagoška literatura obogaćena je jednim značajnim delom. Univerzitetski profesor Sovak, s kolektivom svojih saradnika, izradio je univerzitetski udžbenik iz logopedije koji je namenjen ne samo studentima katedre za specijalnu pedagogiju Karlovog univerziteta u Pragu, već služi i kao priručnik za specijalne pedagoge u specijalnim školama Čehoslovačke.

Iako delo ima udžbenički karakter i daje osnove i orijentaciju u logopedskoj teoriji i praksi u sažetom, konciznom i preglednom izlaganju — drugim rečima, iako je pisano u prvom redu da zadovolji potrebe univerzitetske nastave i logopedске prakse u specijalnim školama — ono ima naučni karakter ne samo zato što su u njemu izložene opšte priznate naučne postavke, već i rezultati do kojih je došao profesor Sovak sa svojim saradnicima dugogodišnjim naučno-istraživačkim radom. Po tome i po drugim kvalitetima to delo predstavlja značajnu savremenu publikaciju iz oblasti specijalne pedagogije (iz nje ne grane logopedije).

Vrednost dela može se donekle sagledati iz površnog pregleda njegova sadržaja.

U uvodnom poglavlju prof. Sovak objašnjava osnovne pojmove te naučne discipline, daje definiciju govora, podvlači značaj govornog vaspitanja dece, određuje definiciju logopedije i njen odnos prema nekim drugim naukama, a zatim izlaže društveni, kulturni, pedagoški i zdravstveni značaj te nauke. Posle toga prelazi na zadatke logopedije i sredstva kojima se služi za postizanje tih zadataka, daje kratak istorijski pregled ovog rada, iznosi sadašnji sistem vaspitanja i obrazovanja dece s govornim poremećajima u Čehoslovačkoj i neke statističke podatke o brojnom stanju logopata.

Drugo poglavlje (autor kojega je isto Sovak) uvodi detaljnije u poznavanje govora kao sredstva komunikacije među ljudima s biološkog i sociološkog aspekta. Ovdje je izneseno sve što je bitno da se zna kad je u pitanju vaspitanje i prevaspitanje defektnog govora: o procesu refleksnog luka, o ulozi nervnoga sistema u procesu sporazumevanja, o odnosu prvog i drugog signalnog sistema, o značaju analizatora i intelekta u govornom procesu, o korelaciji tipova više nervne delatnosti i govora, a zatim o ontogenezi govora.

Univerzitetski profesor K. Ognessorg u posebnom poglavlju daje fonetski aspekt govora. Nesumljivo da ta (fonetska) znanja (o formiranju ljudskog glasa i glasova govora, o zvučnoj strani govora i njegovim muzičkim kvalitetima i dr.) predstavljaju preduslov za uspješan logopedski rad, naročito za rad na

otklanjanju dizlalija, i za kulturu ljudskoga glasa i govora (za govorno vaspitanje) uopšte.

Poglavlje o poremećajima govora i glasa, koje je takođe obradio Sovak, sadrži klasifikaciju i pregled tih poremećaja, njihovu etiologiju, osnovne didaktičke principe i metodske zahteve u otklanjanju tih poremećaja (lečenje, prevaspitavanje i saniranje loših uticaja sredine na logopatsku ličnost). Klasifikacija obuhvata: 1. poremećaje govornog razvitka u dece (alalije); 2. poremećaje izgovora (dizlalije); 3. poremećaje sluha i govora; 4. centralne govorne poremećaje (afazije, dizartrije i dr.); 5. govorne neuroze (mucanje, brzopletost i dr.), 6. poremećaje čitanja i pisanja; 7. poremećaje zvučne strane govora (zastvoreno i otvoreno unjukanje i palatolaliju); 8. poremećaje glasa i 9. kombinovane poremećaje.

U sledećem je poglavlju prof. Sovak obradio higijenu glasa, govora i sluha.

Šesto je poglavlje posvećeno vaspitanju dece s poremećajima sluha i govora (gluve i nagluve). Autor F. Šrom opširno je izneo umno, moralno, estetsko i politehničko vaspitanje te mladeži, a zatim govori o internatskom (zavodskom) vaspitanju i pripremanju za profesionalnu rehabilitaciju.

Sedmo poglavlje — koje su obradili Sovak, Šrom, L. Neveklovski, A. Pavlova Zagalkova, S. Svačina i E. Veseli — obuhvata didaktiku i metodiku specijalnih škola s poremećajima sluha i govora. Pored toga u tom su poglavlju izneseni organizacija, nastavna sredstva, nastavni planovi i programi, načini i forme saradnje logopeda s roditeljima, lekarima i drugim stručnjacima, a zatim i svi ostali momenti od važnosti za nastavu i obrazovanje te mladeži.

Na kraju se nalazi spisak čehoslovačke i strane stručne literature. Navode se i neka dela jugoslovenskih autora i naši stručni časopisi (»Specijalna škola« i »Defektologija«), što je dokaz dobre volje i želje da se nastavi korisna tradicija od pre drugog svetskog rata, kada je stručna saradnja čehoslovačkih i jugoslovenskih defektologa bila prisna i širokog obima.

Taj se udžbenik logopedije mnogo razlikuje od udžbenika ove vrste koji su ocenjeni kao klasična dela (Kusmaul, Gucman, Nadolecni, Fresels, Luxinger, Arnold i dr.). Ako se izuzme »Logopedija« profesora Hvaceva (Lenjingrad) gotovo svi ostali udžbenici imaju pretežno medicinski karakter (polazilo se i imao u vidu mahom biološki aspekt). Istina, pedagoško-psihološka strana nije bila ispuštena iz vida, ali joj je davano vrlo malo mesta i značaja. Otklanjanju govornog poremećaja prilazilo se mahom s aspekta medicine (o tome govori i sam medicinski termin »terapija«, mesto vaspitanje i prevaspitanje). Sovakova »Logopedija« daje biološkom aspektu — naročito kad su u pitanju logopedska dijagnoza, klasifikacija poremećaja i lečenje defektnih govornih organa — onaj značaj koji mu stvarno pripada, ali težište logopedije (otklanjanje govornog poremećaja i prevaspitanje logopatske ličnosti) preneseno je ovde na pedagoški teren, odnosno na logopediju kao granu specijalne pedagogije (dakle ne na biologiju već na društvenu nauku). U ovome udžbeniku ima mnogo više pedagoškog nego u drugim udžbenicima; u njemu su tretirani pretežno pedagoški problemi; vaspitanje, prevaspitanje, nastava, obrazovanje i iskorenjivanje govornih poremećaja, mahom pedagoškim merama.

Delo je tehnički besprekorno opremljeno.

Miodrag V. Matić